

LIT.: K. Prijatelj, *Arte croata* (katalog), Pordenone 1972. — V. Maleković, Raul Goldoni (katalog), Zagreb 1974. — T. Maroević, Skulptura Raula Goldonija (katalog), Zagreb 1980. — V. Maleković, Bronca Raula Goldonija, *Vjesnik*, 19. VI. 1980. — Z. Rus, Apstraktne tendencije u Hrvatskoj 1951—1961 (katalog), Zagreb 1981. — Raoul Goldoni (katalog), Zagreb—Luzern—Wien—Essen 1984. T. Ln.

GOLIJANIN, Grujo, arhitekt (Sarajevo, 20. VI. 1941). Diplomirao je na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1965 (M. Kauzlarić). Projektira javne, stambene i spomeničke objekte. Polazi od funkcionalističkih načela, naglašavajući simboličko-ekspresivne vrijednosti oblika. Autor je samostana karmelićanki (1972) i poslovno-stambene zgrade u Vončininoj ulici (1981) u Zagrebu; po njegovu se projektu izvodi Kulturni centar »Dubrava« u Zagrebu. Sudjeluje na natječajima za hotel »Horizont« u Vrsaru (1979, I. nagrada) i za rješenje trga Slavija u Beogradu (1982, I. nagrada). Održao je samostalnu izložbu u Zagrebu (»Projekti«, 1970. i »TV teatar«, 1975). Objavljuje stručne i polemičke tekstove u listovima i časopisima.

Z. Poz.

GOLIK, Julije, arhitekt (Zagreb, 3. I. 1930). Diplomirao na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1954 (M. Kauzlarić). Bavi se projektiranjem stambenih zgrada, turističkih naselja i poslovnih zgrada. Važnija su mu ostvarenja: stambene zgrade u Cvjetnom naselju (1963), Nazorova ul. (1964) i u Aveniji Vukovar (1967) u Zagrebu; društveni dom u Požegi (1966), turističko naselje Valalta u Rovinju (1968—75), poslovna zgrada Fonda za ceste u Vončininoj ul. u Zagrebu (1975), Tvornica računskih strojeva u Velikoj Gorici (1979) te adaptacija zgrade Školske knjige u Masarykovoj ul. u Zagrebu (1980). Sudjelovao je na natječaju za naselje Dugave u Zagrebu (1976, II. nagrada).

LIT.: I. Maroević, *Arhitektura 70-ih godina u Hrvatskoj* (katalog), Zagreb 1982, str. 37. J. M. M.

GOLOGORICA, selo u sr. Istri, I od Pazina. Glavna se ulica, uz koju su nanizane stambene zgrade, proširuje u središnji trg koji je, zajedno s još očuvanim ostacima ist. zida s ulaznim vratima (poslije pregrađenim), oblikovao četvrtastu shemu srednjovj. feudalnoga središta. Naseljem dominira crkva Sv. Petra s odijeljenim zvonikom, podignuta u XVII. st. na mjestu srednjovj. sakralne građevine, od koje su se sačuvali kamena plastika *Imago pietatis* iz 1466. te gotički ostenzorij i kalež iz XV. st. U selu je ladanjska kuća De Franceschija (pročelje iz XVIII. st.). Pred ulazom u selo u romaničkoj crkvi Sv. Marije nalaze se gotičke freske nepoznatoga pučkoga majstora (oko 1400, *Poklonstvo Triju kraljeva*).

LIT.: Inventario degli oggetti d'arte d'Italia, V, Provincia di Pola, Roma 1935. — B. Fučić, *Istarske freske*, Zagreb 1963. Ma. Š.

GOLTZ, Alexander Demetrius, austr. slikar (Püspökladány, 25. I. 1857 — Beč, VII. 1944). Učenik O. Seitzu u Münchenu i A. Feuerbacha u Beču. Putuje Italijom i Balkanom, boravi u Parizu i Beču. Slika pejzaže, portrete, zidne slike te radi scenske skice za njem. i austr. kazališta, a također i za zagrebačko. Autor je zidnih slika na stropu u gledalištu Hrvatskoga narodnoga kazališta u Zagrebu, izvedenih 1895.

GOLUBIĆ, s. nedaleko od Knina. Kraj parohijske crkve otkriveno je starohrv. groblje. Tu je u IX/X. st. postojala i starohrv. crkva, što potvrđuju dijelovi unutrašnjega namještaja, ukrašeni pleternom ornamentikom. Na *Stolica njeni* u jednom je grobu nađen zlatni nakit mediteransko-biz. obilježja s poč. VII. st.

LIT.: F. Bulić, *Hrvatski spomenici u kninskoj okolici...* Zagreb 1888. — S. Gunjača, *Trogodišnji rad Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika*, SHP, 1960. Du. J.

GOLUBOVEC → STUBIČKI GOLUBOVEC

GOMBOŠ, Stjepan, arhitekt (Sombor, 10. III. 1895 — Zagreb, 29. IV. 1975). Arhitekturu diplomirao na Visokoj tehničkoj školi u Budimpešti 1921. Radio 1922—24. kod R. Lubinskog a od 1931. kod H. Ehrlicha, surađujući na projektima za Nadarbinu zagrebačke nadbiskupije, Union banku u Beogradu i Obrtnu banku u Zagrebu. U razdoblju 1931—41. projektira u suradnji s M. Kauzlarićem; zajedno sudjeluju na izložbama »Zemlje«. Za vrijeme II. svj. r. interniran u Italiji, potom ravnatelj projektnoga biroa (1946—51). God. 1950—54. nastavnik na Tehničkom fakultetu u Zagrebu i direktor APZ »Plan« (1951—62).

Samostalno je projektirao stambenu zgradu Bratimske blagajne u Ulici kneza Mislava 18 i 20 (1929) i izveo adaptaciju kavane »Medulić« u Ilici (1930). U suradnji s M. Kauzlarićem realizira stambene kuće u Petrinjskoj ul. 11 (1932), Maksimirskoj ul. 4 (1933), Ul. kneza Borne 1a (1934), Boškovićevoj ul. 24 (1935), Breščenskoga ul. 7 (1938), na Svačićevu trgu 12 (1940) i stambeno-poslovnu zgradu u Zvonimirovoj ul. 17 (1938), sve u Zagrebu, te zgradu Okružnoga ureda (1936) u Dubrovniku. Izgradili su niz vila u Zagrebu: Novakova ul. 15 (1932) i 24 (1936), Zamenhofova ul. 9

GOLOGORICA, *Poklonstvo Triju kraljeva*, detalj freske u crkvi Sv. Marije

(1936) i Nazorova ul. 52 (1937), te na Hvaru, Korčuli (1933) i Koločepu (1938). Među njihovim uspješnim rješenjima su adaptacija kavane »Corso« (1933) u Zagrebu, a osobito Gradske kavane (1933) te vile »Argentina« (1937) u Dubrovniku. Važniji su im zajednički natječajni projekti za Židovsku bolnicu (1931), zgradu Gradskih poduzeća (1932), radničke ustanove (1932), uredsku zgradu na Griču (1939) u Zagrebu; za trg Pile (1933), obalni put (1933) i hotel na Lapadu (1938) u Dubrovniku te za sudsku palaču (1939) u Splitu.

Projekti Gomboša i Kauzlarića važan su doprinos hrvatskoj modernoj arhitekturi između dva svj. rata. Osobito pozornost posvećuju konstruktivnim i funkcionalnim elementima arhitekture, jasnom volumenu i čistim plohama. U poslijeratnom razdoblju G. projektira pretežno objekte industrijske arhitekture. Projektirao je tvornicu »Rade Končar« (s M. Kauzlarićem), Tvornicu parnih kotlova, tvornice »Prvomajska« u Zagrebu, »Đuro Đaković« u Slavonskome Brodu, »Florijan Bobić« u Varaždinu, tvornicu pokućstva u Novoj Gradiški, polivinilklorida u Kaštel-Sućurcu te više tvornica celuloze i papira. — Stručne rasprave o arhitekturi objavljivao je u časopisima »Čovjek i prostor«, »Arhitektura«, »Naše građevinarstvo«.

LIT.: Ž. Čorak, *Arhitektura*, u katalogu: Kritička retrospektiva »Zemlja«, Zagreb 1971. — T. Premrl, Nagrade Vladimir Nazor za životno djelo. Stjepan Gomboš, ČIP, 1971, 9. — Z. Kolacio, Arhitekt Stjepan Gomboš, ČIP, 1975, 12. — T. Premrl, *Hrvatska moderna arhitektura između dva rata*, Zagreb 1989. — *Arhitektura u Hrvatskoj 1945—1985*, Arhitektura, 1986, 196—199. T. Pl.

GOMIRJE, selo SZ od Ogulina. Na posjedu Frankopana spominje se 1602. drvena crkva s jednim manastirom na području karlovačkoga vladništva. General Vuk Krsto Frankopan Tržački podignuo je 1621. uz manastir kulu 1719. pretvorenu u zvonik uz koji je prigrađena crkva (posvećena 1730). U Gomirju je monah Simeon Baltić, vodio slikarsku radionicu u kojoj su se slikale ikone za pravosl. crkve u Lici. Važnost te slikarske radionice više je kulturno-pov., negoli umjetnička.

S. GOMBOŠ, stambena zgrada Bratimske blagajne u Zagrebu

LIT.: D. Medaković, Manastir Gomirje, Naučni prilozi studenata Filozofskog fakulteta, Beograd 1949. A. Ht.

GORA (Gore), selo na Baniji. U srednjem vijeku sijelo istoimene župe. Utvrđeni grad se spominje 1242–1578 (*Castrum de Guora*). G. je jedno od najstarijih sjedišta templara u nas (posljednja četvrtina XII. st.). Otada potječe romanički dio, danas svetište župne crkve Sv. Marije, koje završava ravnim zidom pod pravim kutovima. Taj srednjovj. dio crkve poduprt je potpornjacima. U zidu iza oltara udubljen je ukrašeni sakrarij za izljev blagoslovljene vode. Poslije templara (o. 1313) crkvu i posjed su preuzeli ivanovci, a potom je potkraj XVI. st. crkva stradala od Turaka. God. 1734. prigradena su joj barokna lađa i visok zvonik. Prema natpisu u svetištu, crkvu je posvetio 1736. zagrebački biskup J. Branjug. Iz XVIII. st. su glavni oltar, propovjedaonica s kipovima evanđelista (o. 1745) i kalež ukrašen emajlom. Crkva je opasana cinktorom s četiri kapele na uglovima (1742). Stradala u ratu 1991.

LIT.: Đ. Cvitanović, Gorska župa i župna crkva Blažene Djevice Marije, Peristil, 1971–72, 14–15. — L. Dobronić, Posjedi i sjedišta templara, ivanovaca i sepulkralaca u Hrvatskoj, Rad JAZU, 1984, 406. — Ista, Viteški redovi u Hrvatskoj, Zagreb 1984. — Đ. Cvitanović, Sakralna arhitektura baroknog razdoblja, Zagreb 1985. A. Ht.

GORENC, Marcel, povjesničar umjetnosti i arheolog (Trst, 10. V. 1915). Studirao u Zagrebu. Radio u Muzeju za umjetnost i obrt, Modernoj galeriji, a od 1953. u Arheološkom muzeju u Zagrebu. Predavao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bavi se ant. umjetnosti u našim krajevima, osobito problematikom ant. naselja (Varaždinske Toplice).

BIBL.: Povodom izložbe Hieronymusa Boscha u Rotterdamu, Ars, 1937; Tragom razvoja modernog evropskog slikarstva, Savremeni, 1940; Račićeva grafika, Zagreb 1951; Antikna skulptura u Hrvatskoj, Zagreb 1952; Arheološka istraživanja u Varaždinskim Toplicama 1953, Ljetopis JAZU, 1954, 60; Pregled povijesti umjetnosti i arheologije, Zagreb 1954; Gradina u Starom Slankamenu, Rad vojvodanskih muzeja (Novi Sad), 1956; Arheološka istraživanja u Varaždinskim Toplicama 1953–55, VjAM, 1958; Ostaci antiknog groblja u Držićevoj ulici i počeci urbanizma užeg područja Zagreba, Iz starog i novog Zagreba, II, Zagreb 1960; Die Aquae Iasae und ihr Verhältnis zum Pannonischen Limes, Acta et Dissertationes archaeologicae JAZU, 1963 (s B. Vikić-Belančić); Antika u Jugoslaviji, Beograd 1967; Antičko kiparstvo jugoistočne Štajerske i rimska umjetnost Norika i Panonije, VjAM, 1971; Povodom 25. godišnjice istraživanja u Varaždinskim Toplicama, Archaeologia Iugoslavica (Beograd), 1979 (s B. Vikić). B. V. B.

GORENČEVIĆ, Iljko (Lav Grün), lik. kritičar i teoretičar (Požega, 1896 – Slavonski Brod, 28. II. 1924). Studirao povijest kulture i povijest umjetnosti kod J. Strzygowskoga u Beču. Pripremao disertaciju o gra-

V. GORIČAN, *Ptujski kurenti*. Bern, Galerie du Banneret

diteljstvu u Dalmaciji u XI. st. U rodnome gradu držao predavanja o našem modernom slikarstvu. Jedan je od prvih hrv. kritičara koji problem umjetnosti obrađuje dijalektički. U prvome razdoblju svojega rada zahtijeva od autora »likovnu dikciju«, dok u drugome nakon susreta s našom komunističkom emigracijom u Beču, zastupa materijalistički pristup umjetnosti.

BIBL.: Slikarstvo Petra Dobrovića, Književni jug, 1918, 12; Die Entwicklungsmöglichkeiten der Kroatischen Kunst, Die Drau (Osijek), 1918, 45; Likovna dikcija Miroslava Kraljevića, Književni jug, 1919, 2–3; Predgovor kataloga VIII. Proljetnog salona, Osijek 1920; Umjetnost i revolucija, Naša sloga (Beč), 1920, 39 i 40; Predodređenje doživljaja likovne umjetnosti. Vidici s nekih usponaka našeg modernog vajarstva, Savremeni, 1921, 3; O materijalističkom posmatranju umjetnosti, Književna republika, 1924, 3.

LIT.: M. Krleža, U spomen Lava Grūna, Književna republika, 1924, 3. — J. Denegri, Iljko Gorenčević (Lav Grün), u studiji: Umjetnička kritika u Srbiji i Hrvatskoj (katalog izložbe Treća decenija – konstruktivno slikarstvo), Beograd 1967. — V. Kusik, Iljko Gorenčević (1896–1924), prvi moderni kritičar moderne umjetnosti, Peristil, 1988–89, 31–32. D. Hč.

GORGONA, grupa koja je okupljala umjetnike M. Jevšovara, J. Knifera, Đ. Sедера, J. Vaništu i teoretičare D. Bašičevića, R. Putara i M. Meštrovića. Djelovala 1959–66. Priredivala izložbe u Studiju G (Salon Schira u Zagrebu), izdavala časopis »Gorgona« (1961–66), zalagala se za nekonvencionalne oblike lik. izražavanja. Težila razvijanju novoga umjetničkoga senzibiliteta i prethodila kasnijim oblicima tzv. nove umjetničke prakse.

LIT.: N. Baljković, Gorgona (katalog), Zagreb 1977. — Gorgona (... Jevšovar, Knifer ...), Dijon 1989. M. Sus.

GORICA → PREGRADA

GORICA LEPOGLAVSKA, brežuljak nedaleko od Lepoglave. Na njemu je stajala srednjovj. utvrda koja je porušena u XV. st., a na njezinu je mjestu I. Zajc (1612–14), general (poglavar) pavlinskoga reda, sagradio kapelu Sv. Ivana. Pavlinski slikar I. Ranger 1731. oslikao je freskom svetište kapele iluzionističkom arhitekturom, skulpturama, reljefima i slikama koji iluzionistički oblikuju oltar. Kompozicija pokazuje svu širinu i bogatstvo autorova umijeća, a ujedno je prvo sigurno datirano Rangerovo djelo.

LIT.: M. Mirković, Ivan Krstitelj Ranger i pavlinsko slikarstvo, u katalogu: Kultura pavlina, Zagreb 1989. L. D.

GORICA SVETOJANSKA, selo SZ od Jastrebarskoga, na padinama Plešivice. Na zaravni, gdje su u XVIII. st. bile tri crkve (Sv. Mihovila, Sv. Marije i Sv. Ane) očuvana je samo još barokna župna crkva Sv. Ane s bočno smještenim zvonikom. Prvotno je to bila crkva Sv. Marije, a patrona je promijenila oko 1767. U njoj su barokni oltari, slike i kaleži. — Kraj sela Drage ostaci su grada podgorske župe, *Castellum Podgoria*, koji je poslije nazvan *Tiuren*.

LIT.: G. Szabo, SG. — D. Nežić, Povijest župa i crkvi jastrebarskog dekanata, Zagreb 1939, str. 20–22. — Đ. Cvitanović, Skriveno blago – iz riznice umjetničkih znamenitosti jastrebarskog kraja, Kaj, 1975, 8. A. Ht.

GORIČAN, selo u I. Međimurju, S od Preloga. Uz nalaze eneolitičke lasinjske kulture, otkriveni su tumuli starijega željeznoga doba na položajima *Buci* i *Gmajna*. Istraženi tumuli, srodnj grupi Martijanec-Kleinklein pripadaju tipu individualnih, odn. obiteljskih grobova s incineracijom, a po bogatim, osobito keramičkim nalazima, datiraju se od VII. do V. st.

LIT.: K. Vinski-Gasparini, Istraživanja tumula u Goričanu kod Čakovca, VjAM, 1974. i 1977–78. — Ista, Osvrt na istraživanja kasnog brončanog i starijeg željeznoga doba u sjevernoj Hrvatskoj, u djelu: Arheološka istraživanja u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, Zagreb 1978. K. V. G.

GORIČAN, Viktor, slikar (Leskovec kraj Ptuja, Slovenija, 21. II. 1925). Završio je Akademiju u Zagrebu 1957 (I. Režek, O. Postružnik). Usavršavao se u Parizu i Beču. Bio je član grupe »Staza« (1965). Pripada struji obnovljenoga ekspresionizma u suvremenome hrv. slikarstvu. Slikao portrete, pejzaže i kompozicije gustim namazima s vidljivim potezima kista i izražajnim bojama (*Portret Olge*, 1966; *Zagorje*, 1973; *Ptujski kurenti*, 1978). Samostalno je izlagao u Zagrebu (1959, 1964, 1969, 1970, 1978, 1986), Zadru (1962), Somboru (1965), Mariboru (1967), Grazu (1972), Baselu (1974) i Bernu (1977). Bavi se crtežom i keramikom.

LIT.: J. Depolo, Viktor Goričan (katalog), Zagreb 1978. — M. Ciglenečki, 30. god. slikarstva Viktora Goričana (katalog), Zagreb 1986. Ž. Sa.

GORJANI, selo S od Đakova, nastavano od prapov. doba (neolitička naseobina na Kremenjači, nalazi rim. novaca). Moćni Gorjanski imali su tu svoj utvrđeni grad. U povijesti G. su poznati po bitki u kojoj je poginuo palatin Nikola Gorjanski st. u borbi s braćom Horvat 1386. Grad je bio građen od opeka, a kameni zidovi u obliku četverokuta bili su opasani jarcima (ruševine raznesene u poč. XX. st.). U srednjem vijeku u